

Ба Шурои диссертатсионии 6D/КОА-079
назди Институту фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи
«Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси
23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ**

Баъди ба даст овардани истиқлолият дар Тоҷикистон нуфузу мақоми зан дар ҷомеа баланд гардида, махсусан дар партави сиёсати хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ–Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон таваҷҷуҳ ба фаъолияти ҷамъиятию соҳавии бонувон зиёд шуд. Мақоми зан ва манзалати ӯ дар ҷомеаи тоҷикистонӣ бо таҷрибаи таърихӣ замони шуравӣ ва даврони истиқлолият пайвастанӣ ногустастанӣ дорад, ки он аз далелҳои татбиқи сиёсати гендерӣ дар кишвар дарак медиҳад. Автореферати диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи «Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба ин масоили мубрами ҷомеа бахшида мешавад. Автореферати диссертатсияи Н.Ҷ. Ҷабборӣ аз муқаддима, тавсифи умумии тадқиқот, қисмҳои асосии таҳқиқот, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, феҳристи интишороти довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ ва аннотатсияи диссертатсия иборат аст. Дар автореферат оид ба мубрамии мавзӯи диссертатсия далелҳои асоснок оварда шудааст, ки ба назари мо

андешаи муаллиф оид ба дар минтақаи шарқӣ ҷойгир будани Тоҷикистон ва татбиқи сиёсати гендерӣ бо назардошти хусусияти демокративу ҳуқуқбунёд доштани кишвар алоқаманд аст, хосияти меҳвариро пайдо мекунад.

Сатҳи омӯзиши мавзӯ дар тақя ба асарҳои муаллифони мухталифи хориҷиву ватанӣ таҳлил гардидааст. Асарҳои мутафаккирон роҷеъ ба марҳилаҳои таърихӣ таҳлил гардидаанд ва бештар ба асарҳои муҳаққиқони замони муосир таваҷҷуҳи зиёд зоҳир шудааст. Осори муҳаққиқоне, ки дар асарҳои худ баъзе аз паҳлуҳои масъалаҳои сиёсати гендерӣ, аз он ҷумла ташаккули фаъолияти мустақили ҷамъиятии занон дар раванди инкишофи таърихиву сиёсӣ, шароит ва ҳолати рушди ҳуқуқҳо ва имтиёзҳои иҷтимоии занонро таҳқиқ намудаанд, аз ҷониби муаллиф дар раванди навиштани диссертатсия истифода шудааст. Ба он таҳқиқоти илмии З.М. Усмонова, Х. Содикзода, З.Ш. Юсупова, М.Ҳ. Негматуллоева, В.М. Мирзоева, Н.Т. Нурулло-Ходжаева, Г.Ҳ. Муҳаббатова, С.Н. Туйчиева, М.Ф. Зикриёева, С. Қосимова, В.Р. Исмоилова ва дигарон дохил карда мешаванд.

Дар қисмати «Тавсифи умумии таҳқиқот» муаллиф мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект ва мавзӯи таҳқиқотро муайян менамояд. Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот дар тақя ба маводҳои таҳқиқотӣ ва бо истифодаи муносибати концептуалӣ, усулҳои меъёриву арзишӣ ва футурологӣ асоснок карда мешавад. Ба сифати навгонии илмии таҳқиқот раванди ташаккули сиёсати гендерӣ ва ҷойгоҳи он дар сиёсати дохилӣ ва муносибатҳои байналхалқии кишвар аҳамияти хосса пайдо мекунад.

Дар қисмати нуктаҳои ба ҷимоя пешниҳодшаванда, ки аз шаш банд иборат мебошад масъалаи гендер, баробарии гендерӣ, самтҳои ташаккули он, ҳасоспазирӣ он дар раванди ҷаҳонишавии бошитоб ҳамчун қисми муҳим ва таҳқиқгаравандаи илмҳои сиёсӣ баромад мекунад. Инчунин аз ҷониби рисоланавис пешниҳод карда мешавад, ки дар доираи истилоҳӣ «сиёсати гендерӣ» фаъолияти мақсадноки мақомоти давлатӣ, институтҳои

ҷомеаи шаҳрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ оид ба ҳалли мушкилоти гендерӣ (таҳияи механизмҳои таъмини принципи баробарии гендерӣ ва аз байн бурдани ҳама шаклҳои таъбиз) ва эҷоди технологияҳои ҳалли онҳо нигаронида шуда, фаҳмида шавад. Ба андешаи муаллиф бо мақсади баланд бардоштани иштироки занон дар мақомоти идоракунии давлатӣ, дастгирии сохторҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, бартараф кардани таъбиз нисбати занон дар сатҳи ҳуқуқиву маъмурӣ, инчунин аз байн бурдани қолабҳои манфӣ дар психологияи ҷомеа фаъолияти давлативу ғайридавлатии босамар зарур аст. Дар ин асно таҳқиқи заминаҳои назариявӣ ва амалии татбиқи сиёсати гендерӣ дар замони муосир ба миён меояд ва он нишондод ва сатҳи амалигардии сиёсати гендериро дар маҷмӯъ ошкор месозад.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар омода ва тайёр намудани курси махсус вобаста ба омӯзиши сиёсати гендерӣ, таҳияи барнома ва концепсияҳои пешбурди сиёсати гендерӣ марбут ба сиёсати гендерӣ, ҷиҳати таҳкими қонунгузориҳои миллии дар самти баланд бардоштани вазъи занон ва духтарон ва ғайра инъикос ёфтааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аён мегардад, ки натиҷаҳои бадастоварда ва хулосаҳои пешниҳоднамудаи диссертант ҷиҳати такмили минбаъдаи сиёсати гендерӣ мусоидат мекунанд. Маводи диссертатсияро ҳангоми таҳияи барномаҳои таълимӣ аз ҷанни сиёсатшиносӣ, низоъшиносӣ ва курсҳои махсус дар самти сиёсати гендерӣ истифода бурдан мумкин аст.

Дақиқ будани маълумот, истифодаи сарчашмаҳои расмӣ, кофӣ будани ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаи таҳқиқот ва ҳаҷми интишорот эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро таъмин мекунанд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ манзур шудаанд. Диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мувофиқ аст.

Натиҷа ва дастовардҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф, ки дар маҷаллаҳои илмӣ ва матбуоти ҷумҳуриявӣ нашр гардидаанд, пешниҳод шудаанд. Нуқтаҳои асосии таҳқиқот дар конференсияҳои илмӣ донишгоҳӣ ва ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ ифодаи худро ёфтаанд. Вобаста ба мавзӯ муаллиф 4 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардиданд ва диссертант дар конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ маърӯза намудааст.

Дар боби аввали кори диссертатсионӣ «Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ» шарҳ додани консепсия ва моҳияти сиёсати гендерӣ; муайян намудани сиёсати гендерӣ – ҳамчун маҷмуи тадбирҳое, ки ба ноил шудан ба ҳуқуқ ва имкониятҳои баробари мардон ва занон дар тамоми соҳаҳои ҳаёт нигаронида шудаанд, арзёбӣ мегардад. Мақсад ва вазифаҳои сиёсати гендерӣ дар сатҳи байналмилалӣ ва миллий (масалан, рафъи таъйиз, таъмини иштироки занон дар сиёсат, ҳифзи ҳуқуқи меҳнат ва ғайра) тавсиф карда шудааст.

Дар боби дуюм «Заминаҳои амалии татбиқи сиёсати гендерӣ дар замони муосир» замони шуравии татбиқи сиёсати гендерӣ ва дастовардҳои кишварҳои мухталиф таҳлил карда мешавад. Ба андешаи муаллиф сотсиализм дар бобати баланд бардоштани вазъияти занон, муҳофизати манфиатаҳои онҳо, дастраси онҳо ба маълумот, мустақилияти иқтисодӣ ва ғайра комёбиҳои зиёдро ба даст овард. Маҳз дар даврони шуравӣ дар арсаҳои мухталиф, аз ҷумла дар арсаи сиёсӣ занони фаъол пайдо шуданд, ки дар баробари мардон дар пешрафти кишвар саҳми арзанда мегузоштанд. Дар боби мазкур муаллиф иброз дорад, ки «сиёсати давлатӣ нисбат ба занон» хусусияти асосии сиёсати гендериро дар Тоҷикистон муайян мекунад, зеро таъмини ҳуқуқҳои занон бо меъёрҳои мутобикшавандаи онҳо бо ҳуқуқҳои мавҷудаи мардон муайян мегардад.

Дар боби сеюми диссертатсия «Хусусиятҳои ташаккул ва самтҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» сарчашмаҳои ташаккули сиёсати гендерӣ – меъёрҳои ҳуқуқӣ, уҳдадорӣҳои байналмилалӣ, стратегияҳои рушди устувор, ташаббусҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва монеаҳо дар роҳи татбиқи сиёсати гендерӣ нишон дода мешавад. Ба мақоми сарвари кишвар дар татбиқи сиёсати гендерӣ таваҷҷуҳи хоса дода мешавад ва нақши паёму баромадҳои Президент дар таҳкими сиёсати гендерӣ ва аз байн бурдани қолабҳои тафаккурии асримиёнагии баъзе аз ашхос ошкор карда мешавад.

Аз рӯи автореферати диссертатсия маълум гардид, ки дар хулосаи диссертатсия дар асоси хулосаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалии диссертант оварда шудааст. Онҳо андешаҳои диссертантро оид ба беҳбудии минбаъдаи фаъолияти сохторҳои давлатӣ дар самти татбиқи сиёсати давлатӣ доро мебошанд.

Бо баробари мавҷуд будани муваффақиятҳои илмӣ дар автореферат камбудҳои наҷандон муҳим ба назар мерасанд, ки дар чунин шакл метавонанд баён шаванд:

1. Дар автореферат дар зербоби дуюми боби якум «Масъалаҳои таҳқиқи муносибатҳои гендерӣ ва тамоюлҳои асосии инкишофи он» оид ба масъалаҳои ташаккули феминизм ҳамчун тамоюли инкишофи муносибатҳои гендерӣ дар олами муосир ягон маълумот дода нашудааст. Зарур мебуд, ки муаллиф ба ин масъала дар автореферат таваҷҷуҳ менамуд.

2. Дар автореферат баъзе ҳатогҳои имлоӣ ва техникӣ ба назар мерасанд.

Нуксонҳои мавҷуда ба мазмун ва мухтавои диссертатсия таъсир расонида наметавонанд, зеро натиҷаҳои кори илмӣ заминаҳои назариявӣ ва амалӣ дошта, аҳамияти муҳими сиёсӣ, иҷтимоиву фарҳангиро соҳиб мебошад.

Хулоса, автореферати диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор ба талабот ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он сазовори соҳиб гардидан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарриз:

**Доктори илмҳои сиёсӣ, директори
Маркази таҳлили равандро сиёсӣ,
ҳамгирӣ ва дипломатияи Донишгоҳи
давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати
Тоҷикистон**

Акмалова М.А.

**Имзои М.А. Акмаловаро тасдиқ менамоям.
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва
сиёсати Тоҷикистон**

Бобоев А.Х.

**Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон
Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Хучанд, микроноҳияи 17-ум, бинои 1.
Тел: + 992 (3422) 2-38-11
Факс: + 992 (3422) 2-51-70
E-mail: tsulbp@rambler.ru, info@tsulbp.tj**

22.10.25